

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindellicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1647. Soc. 108.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

8. Mos erat Dominicis diebus ostiatim corrogare munera, sive stipem concionanti tribuendam. Cùm nostri audissent voces petentium, scivissentque, quid rei foret; veterunt deinceps fieri, quod nostras leges dedecet: quæ jam erant collata, in pauperes dispergebantur. Illic vigeat ludendi cacoëthes. Pueris commendatum, quotquot possent, pagellarum fasciculos raperent è ludentium manibus. Viginti, aut plures fasciculos abstulere. Jussit Pater, inter explicatam in foro catechesim, multa in ludum, & lusores declamans, apparent infames fasciculi, ac mandarentur flammæ. Dicto citius pueri ligna congerere, succendere, & prædam omnem injicere flammis, magno circumstantium plausu, & irrisione lusorum, quos subinde vitii sui pudebat.

9. Almeidæ Joannes Soula, & Antonius Coutus; alii Visonii, Buarci, & Lusanae pari lucro per Quadragesimam insudarunt. Ex Eborensi Collegio sunt sparsi duodecim per Transaganam regionem, qui populos docerent fidei mysteria, & ad peccata dolenda exhortarentur.

10. Conimbricensium numerum imminuit 27. Decembris P. Simeon Moritur P. Simeon Caldeira. Caldeira octogenario major. Vitam orsus est Nizæ in Portalegrensi diocesi. Tam longâ annorum serie nunquam discessit à communi vivendi methodo. Maximi fecit religiosam paupertatem. Illius gazæ fuerunt instrumenta voluntariæ castigationis, aut eclypon alicujus Sancti. Ad aram faciens suavissimis inundabat lacrymis. Ecclesiæ Matris jejunia servavit semper exactissimè, etiam in senectute annis & morbis attrita. Plures horas diebus singulis orando consumebar. Prope mortem inunctus jam oleo sacro, quas potuit, DEO gratias habuit, quòd in Societate moreretur.

Annus 1647. Soc. 108.

1. **P**eculiaribus benevolentia signis nostra Societas à Serenissimis Regibus est exornata. Aloysia Regina, defuncto Didaco Leiria Capuccino, ejus Confessario, nostrum Joannem Nunium tironum Rectorem in suum, ac Theodosii Principis Confessarium assumpsit. Explebat ille sui muneris partes ad Regis, & Reginae votum; tametsi summâ animi repugnantia suscepit id oneris, aut honoris, cùm vir humillimus nihil minus cogitaret, quam aulicos splendores.

Beneficia regia, & honores in Societate collati.

2. Infante Alphonso ægrotante, Regina filii salutem commendavit S. Francisco Borgiae, Consanguineo suo, promisitque, si voti compos fieret, Infantem anno toto talari Societatis usurum tunicâ, & pileo. Valetudine recuperatâ, votum explevit. Ne solus sic incederet vestitus, nobilissimâ feminae filiolos suos ejusmodi habitu induerunt: unde Regia videbatur tironum nostrorum domicilium.

3. Cùm Joannes Rex, & Princeps Theodosius adirent templum domicilii Novitiorum; Rector de more obtulit osculum ligni Crucis: extendebat Sacellanus major linteum ad abstergendum prius crytallum attingendum labiis osculantium. Id moris erat ad vitandam suspicionem veneni. Tum Rex ad Sacellanum: nihil hujusmodi absterfione hic opus est: non enim Societatis homines, qui procurant omnium salutem, Regi suo parabunt venena. Deinde fidenter ipse, & Princeps osculum fixere sacro ligno.

4. Idem Rex hoc anno misit in Galliam, deinde in Bataviam concionatorem suum P. Antonium Vieiram, ut illic negotia à Rege commendata tractaret. Romæ P. Nonius à Cunea diligenter curabat ejusdem Regis negotia.

5. Suum erga nos amorem palam fecit Rex Serenissimus, dato nobis hoc anno suo palatio Scalabitano, ut in eo fieret nostrum Collegium. Id Regum Castellanos temporibus sæpe, at frustra tentavimus. Non defuerunt rumpendi obices, quos omnes devicit regia liberalitas. Propter hoc tam insignè beneficium universæ Societatis sacerdotes ter litarunt ad aram; non ta-

Datur Societati palatium Scalabitano.

Antonius Franco.

o o 2

cerdotes

Reditus Goano Collegii restituntur.

cerdotes ter recitarent precatoriam coronam, Insuper Collegium dicatum B. Virgini à Conceptione, Regni, & Regis Patronæ. Neque solum nostros homines in Lusitania Regis munificentia complexa est: jussit restitui Goano Collegio in India reditus suos, quibus illud cujusdam Proregis infensissimus rebus nostris animus fraudaverat.

Aula sancta.

6. Exhortationes Confessarii sic instituerunt Reginae familiam, ut Regia asceterii faciem induerit. Signatae sunt quaedam stationes passuum Domini Iutam Crucem in Calvariae montem bajulantis, quas Regina cum Principibus, ac Gynaecei suo mirae pietate consalutabant. Reperio in manuscriptis, unde hic transfero, nonnunquam Nobilissima corpora flagello castigari consuevisse. Tantum fervorem suis verbis accenderat Joannes Confessarius. Multae feminae de primaria Nobilitate annis sequentibus permotae his exhortationibus valedixerunt mundi pompae, seque in coenobiis severiori vitae generi tradidere. Quae bona se debuisse Joannis consilio, ac virtuti disertis verbis testabantur.

Pileus Coadjutorum.

7. Hoc anno Coadjutoribus in nostra Provincia prohibetur pileus rotundus, qui in usu erat nostris sacerdotibus & scholasticis, quod Clericos à ceteris discriminet; solumque permittitur iis, qui vota jam nuncuparant; interdictum vero de novo Societatem ingressuris. Id jam fuerat impetratum decretis VII. Congregationis Generalis, sed haecenus non erat executioni mandatum. Igitur per decretum vigesimum primum VIII. Congregationis injuncta est executio.

Eborae dicatur Virginis Conceptioni facellum.

8. In Eboresi Collegio intra domesticos parietes consecratur immaculatae Virginis Conceptioni pulcherrimum facellum, in quo veneramur divinam Eucharistiam. Augenda solemnitate gratia habitae sunt orationes, & appensa poemata. Sunt & instituta literaria certamina tum prosa, tum ligata oratione, praemii animos incitantibus. Facta est dedicatio Decembris octava die. Rectorem agebat Collegii P. Franciscus Cabralius senior. Id facellum nostro tempore & locupletatum, & exornatum supellectile pretiosa, & Reliquiis Sanctorum argento inclusis à P. Emmanuele Correa Angolano, qui in Eboresi Academia Rhetoricam, Philosophiam, scientias morales, & Theologiam tradiderat. Egit postea Rectorem Conimbricensem, Provinciale, & assistentem Romae: de quo suo loco dicetur. Solemnitas aequali plausu quotannis octava Decembris instauratur.

Profecti ad Indiam, & Angolam.

9. Quindecim praecones Evangelici de nostris Indiam petiverunt: quatuordecim Lusitani: unus ex iis erat Gaspar Alphonfus natus Anserii dioecesis Conimbricensis, qui postea effectus est Meliaporensis Episcopus. In Angolam P. Philippus Francus, & Antonius Coutus 7. Novembris vela solverunt: hi sequente anno una cum Salvatore Correa Praefecto regiae classis ad Angolanam appulsi sunt regiones.

Missiones.

10. Excurrebant in Provincia Beirensi per diversa oppida Apostolico more P. Franciscus Cabralius junior cum uno de nostris scholasticis. Cum alio P. Ludovicus Alvarus, ille, qui labentibus annis rexit provinciam. Turribus novis in dioecesi Ulyssiponensi PP. Emmanuel Costa, & Joannes Rochia subistere per Quadragesimam. P. Costa dominatus omnium cordibus, vix fuit aliquid difficultatis, quod non vinceret in ponendis odiis, rebusque aliis in obsequium DEI agendis.

11. Judaeus, ut est genus hominum insidum, & semper timendum, unam ex paracisi oppidi curaverat annis non minus triginta. Hic à sacrae fidei Inquisitoribus comprehensus, apud illud tribunal fatetur se nunquam administrasse Sacramenta intentione debita. Illaqueaverat hominis confessio, & factum penè omnes oppidi indigenas: cum esset iterandum baptisma, & homologueles. Hi tot, ac tam difficiles nodi multa prudentia, ac patienti diligentia fuerunt soluti magna cum animarum pace & bono.

Moritur P. Emmanuel Veiga.

12. Domus Professa Ulyssiponensis misit ad aeternitatem 15. Januarii P. Emmanuelem Veigam, domo Villavissosana in Eboresi dioecesi. Eminuit in eo profunda demissio; propterea omnibus velis, ac remis fugit gubernandi splen-

splendidum munus. Cùm Reçtor Collegii Portuensis nominaretur, in eam tristitiam incidit, ut levandus fuerit, ne mœrore animi vitam perderet. Erga egen-
tes viduas, & cæteros pauperes arsit flagranti charitate, multisque solatio fuit
corrogatâ à locupletibus stipe. Ejusmodi auxiliis præstò fuit Domui Professæ.
Magnopere laudandus, quòd nostrorum hominum virtutes & facta in ultrama-
rinis missionibus laborantium ab oblivione vindicaverit; partim enim mandavit
typis, partim manuscriptis, quæ mihi sæpe fuerunt subsidio.

13. Collegium D. Antonii Gabrielem Ramum Granatensem, Coadjuto- Gabriel Ra-
rem pharmacopolam, virum multæ prudentiæ & charitatis præsertim adversus mus.
infirmos. Obedientiæ cultor exactus, orationi deditus, sanctissimo Eucharistiæ Sa-
cramento devotus. Obiit 17. Novembris. Quartâ verò Decembris idem Collegium P. Franciscus
Reçtorem suum amisit P. Franciscum Amaralium nobili loco ex parentibus lo- Amaralius.
cupletibus natum. Rei paternæ hæres ex asse fuit. Idcirco ipse, & alius ejus
frater erga Collegium Conimbricense munifici fuerunt. Benefactori nostro per
universam Societatem ad aram semel fecerunt sacerdotes, bis in Assistentia Lusitana.
Societatem toto corde dilexit.

14. Conimbrica 4. Junii Dominicum Fernandium Coadjutorem septua- Dominicus
genario majorem. Omnes illius venerati sunt obedientiam, cui cæco modo Fernandus.
obsequabatur. Injunctam aliquando sat acrem pœnitentiam, cùm Superior
non determinasset, quot eam vicibus esset facturus; nam patebat ex re semel
peragendam, annis quinque cæcus obediens executus est, donec animadvertetur,
ac dein supersedere jussus acquiescebat.

15. Matritum 29. Octobris P. Antonium Colassum Vidigueirensis in P. Antonius
diocesi Eborensi. Animo generoso servivit pestilentia infectis Eboræ. Dein Colassus.
de pluribus annis egit Matriti Lusitanæ Provinciæ Procuratorem. In negotiis
tractandis eam prudentiam, dexteritatem, & virtutem præferulit, ut jure sit nu-
merandus inter pientissimos Religiosos, & optimos sanctæ paupertatis procura-
tores. Insignem Benefactorem, & bene meritum de hac Provincia vocabat
scheda, quæ lecta est in Collegiis ad faciendâ pro ipso solita sacra, & preces.
Temporum deprehensus angustiis, in qua desiderabat, non potuit mori patria,
nec inde in Lusitaniam facilis erat transitus.

16. Extra Lusitaniam P. Emmanuel Mendesijs adjutor spiritualis Porta- P. Emmanuel
legrensis ad Cœlos contendit Mazagoniæ in Africa, ultimâ die Octobris acuto Mendesijs.
morbo victus. Ibi erat cum P. Antonio Macedo, qui paucos post annos in
Succiam missus cum Legato Lusitano initium dedit conversioni Regiæ Chri-
stianæ. Emmanuelis, de quo est sermo, mores erant sanctissimi. Ex corde lo-
qui videbatur, cùm vel rudimenta fidei explanaret, vel ad virtutem cohortaretur,
& unice velle circumstantium utilitatem. Cùm ægrotarent simul octin-
genti milites, & ampliùs, nacta est amborum charitas ingens theatrum. Eò
ventum est penuriæ excubiarum, ut Antonius noctu per mania discurreret excu-
biarum supplens vices. Emmanuel jussu Præfecti navigavit Ulyssiponem ad
comparandâ militi infirmo subsidia; vix enim erat trahendâ vitæ cibus com-
munis. Regressus è Lusitania duabus navibus onustus omni ciborum genere
ægtos, ac sanos recreavit. Ipse intra paucos dies morbo implicitus lecto af-
figitur. Testatus est Antonius, se hominem non vidisse, qui tam læto vultu
mortem exciperet, aut se tantâ curâ extremam ad luctam comparaverit. Omnes
ore pleno vocabant sanctum. Inter populi lacrymas ac singultus terræ man-
dabatur.

Annus 1648. Soc. 109.

1.
Catalogus hoc anno defunctorum est sequens. Primâ Septembris die P. Obie P. Anto-
Antonius Mascarenus, vir præclarissimus, ortus domo Illustrissimâ Ma- nius Mascare-
scareniorum, qui Societatem nostram Lusitaniam invexerunt. Patriam ha- nius,
buit Montem majorem novum, ubi quondam hauserat primam lucem S. Joannes
O o 3 nes